

Inspirationsvejledning til udarbejdelse af børnemiljøvurdering i fritidsinstitutioner og KKFO'er

Fagligt Center, Børne- og Ungdomsforvaltningen, KK
Oktober 2018

Indhold

Inspirationsvejledning til udarbejdelse af børnemiljøvurdering i fritidsinstitutioner og KKFO'er.....	1
FASE 1: Kortlægning af børnemiljøet	3
Før I går i gang med kortlægningen	3
Metodevalg til kortlægningen.....	4
Gennemførelse af kortlægning	5
Dokumentation af metode i kortlægning.....	5
FASE 2: Vurdering og beskrivelse.....	5
FASE 3: Handlingsplan.....	6
FASE 4: Opfølgning	7
Bilag 1: Inspiration til tjekliste for kortlægning af børnemiljøet.....	8
Bilag 2: Inspiration til jeres børnemiljøvurdering med udgangspunkt i pejlemærkerne.....	9
Bilag 3: Henvisninger	11
Bilag 4: Forandringsmodel	12

I skal nu i gang med at lave jeres børnemiljøvurdering. At udføre vurderingen, er en interessant og udviklende proces, hvor I sammen med børnene stiller skarpt på deres oplevelser af at gå i fritidsinstitution/KKFO. I vil få ny viden om børnenes opfattelser af institutionens fysiske, psykiske og æstetiske miljø, en viden I skal bruge til at skabe en forbedret fritidsinstitution/KKFO.

Udarbejdelsen af børnemiljøvurderingen kan overordnet inddrages i fire faser:

Fase 1: Kortlægning

Fase 2: Vurdering og beskrivelse

Fase 3: Handlingsplan

Fase 4: Opfølgning

I denne vejledning gives der inspiration til, hvordan arbejdet med de fire faser kan gribes an.

FASE 1: Kortlægning af børnemiljøet

I børnemiljøvurderingens første fase skal der laves en kortlægning. At lave en kortlægning betyder i den her sammenhæng, at der laves en grundig undersøgelse af det fysiske, det æstetiske og det psykiske børnemiljø – *i et børneperspektiv*. Undersøgelsen skal give et overblik over kvaliteten af børnemiljøet i de tre dimensioner, så det bliver tydeligt, hvilke områder der skiller sig ud, og hvor der evt. er behov for ekstra opmærksomhed og tiltag. Kortlægningen er på den måde et indledende arbejde, hvor data indsamles.

Før I går i gang med kortlægningen

Inden I vælger, hvordan I vil udføre jeres børnemiljøvurdering, kan det give mening at gøre jer nogle overvejelser om børnemiljøet. Tag fx afsæt i nedenstående spørgsmål:

Refleksionsspørgsmål forud for kortlægning af børnemiljø

- Hvad sagde vores sidste børnemiljøvurdering?
- Hvilken metode brugte vi sidst i forhold til at få børnenes stemmer i spil?
- Hvor langt er vi med vores handleplan fra sidste børnemiljøvurdering?
- Hvordan ser vores børnegruppe ud nu? (Har vi fx en børnegruppe, der har særlige kompetencer eller interesser, der skal tages højde for)
- Hvor tænker vi som personalegruppe, at vi er udfordret som FI ift. børnemiljøet (svært at finde muligheder på legepladsen i forhold til leg eller lign.?)
- Har børnene selv påpeget behov eller ideer ift. indretning, legemuligheder eller andet?
- Har forældre påpeget behov eller ideer ift. børnemiljøet siden sidste vurdering?
- Hvad er vores vidensbehov og udviklingspotentiale som FI, når vi kigger på sidste års børnemiljøvurdering, pædagogiske tilsyn mv.?

Metodevalg til kortlægningen

Når I har set tilbage på seneste børnemiljøvurdering, vurderet jeres status og evt. behov for særlige opmærksomheder, er I klar til at vælge metode til kortlægningen af børnemiljøet.

I kortlægningen kan man gøre brug af både kvalitative og kvantitative metoder – det er kun jeres fantasi, der sætter grænser. Det anbefales som regel, at man bruger flere metoder i sin dataindsamling, så man derved får afdækket et tema ud fra forskellige vinkler. Nogle metoder er selvfølgelig lettere at tilgå end andre, men en omfattende børnemiljøvurdering kan samtidig give jer en dybdegående viden om børnenes perspektiver på jeres praksis. Herudover er nogle metoder desuden mere velegnede til at afdække de fysiske/æstetiske rammer, mens andre metoder bedre kan opfange det psykiske børnemiljø.

Metoder i kortlægningen af børnenes oplevelse af deres miljø kan fx omfatte:

- Gruppeinterviews (fx to-tre børn)
- Individuelle interviews (fx fem spørgsmål, en pædagog og et barn)
- Lade børnene skalere forskellige udsagn
- Lade børnene tegne/filme/rollespille oplevelser
- Gruppeinterviews (via digitalt spørgeskema på iPad)
- Lave børnedialoger (fx hvor børnegruppen på 3 skal blive enige om det, de svarer)
- Observation (evt. deltagende) hvor observatøren forsøger at anlægge et børneperspektiv (fx med afsæt i spørgsmål fra KIDS)
- Fotofortællinger
- Optælling af børn i de fysiske omgivelser ved brug af observationsskema
- Spørgeskemaer udfyldt sammen med forældre

I kan med metodevalgene vælge at få alle børnenes stemmer i spil eller lave en temperaturmåling og arbejde i forhold til at få nogle børnestemmer i spil. Når det er besluttet, hvilke metoder der skal anvendes, er det vigtigt at det tjekkes, at metoderne samlet belyser de tre overordnede dimensioner i børnemiljøet, og at børnenes perspektiv og stemmer står centralt. Brug fx **tjeklisten** til inspiration på bilag 1.

Gode råd ifm. metodevalget

- Hav for øje hvordan netop jeres metodevalg understøtter jeres pædagogik, og hvilken pædagogisk effekt selve metoden har.
- Vær omhyggelig med at definere den pædagogiske medarbejders rolle og tilgang i jeres valg af metode.

Gennemførelse af kortlægning

Børneinterview, observationer mv. gennemføres. Selve udførelsen af jeres børnemiljøvurdering kan ske over kort eller længere tid alt efter jeres formål og metodevalg.

Dokumentation af metode i kortlægning

Som led i børnemiljøvurderingen skal det fremgå, hvordan børnemiljøvurderingen er gennemført og på hvilken baggrund. Skriv derfor en kort beskrivelse til børnemiljøvurderingen, hvor der redegøres for fx:

- hvilke metoder der er anvendt, evt. hvorfor disse er valgt
- hvordan børneperspektivet har været det centrale omdrejningspunkt
- hvorvidt kortlægningen har adresseret forskellige aspekter af børnemiljøet
- hvornår kortlægningen er gennemført og af hvem

FASE 2: Vurdering og beskrivelse

Når der er gennemført interviews, observationer mv. skal den indsamlede data vurderes. Når I analyserer data fra kortlægningen, bevæger I jer over i fase 2 –"Beskrivelse". Her er det en god ide, at man sætter sig sammen mere end én person og drøfter børnenes besvarelser, resultaterne af observationerne osv. Bagefter kan I beskrive de udvalgte temaer og fokuspunkter, der er trådt frem i kortlægningen, og som bl.a. skal danne afsæt for fase 3 'Handlingsplan' (I behøver altså ikke sammenfatte og redegøre for *a*/den indsamlede og analyserede viden).

I vurderingen og beskrivelsen af børnemiljøet kan I fx bruge [inspirationstjeklisten](#) igen (Bilag 1) til at markere, hvilke områder det træder frem positivt eller negativt. Her er det også særligt vigtigt at være opmærksom på, om data peger på opmærksomheder fra børnenes perspektiv, der ikke i forvejen var tænkt over.

FASE 3: Handlingsplan

Når I skal udføre en handlingsplan, kan det være en god idé at benytte en skabelon eller model. I bilag 3 findes en forandringsmodel samt hjælpespørgsmål, der kan tages i brug. En forandringsmodel udfyldes baglæns, således at man starter med at fastsætte mål, for derefter at definere tegn og aktiviteter og indsatser, der kan medvirke til at opfylde målene.

I kan vælge at benytte følgende hjælpespørgsmål:

Hjælpespørgsmål til forandringsmodel/handlingsplan

En forandringsmodel udfyldes altid baglæns.

MÅL - Målet skal have børnene i centrum og omkredse hvilken *forskel* I ønsker at skabe.

- Hvilke mål er de vigtigste at indfri for at forbedre børnemiljøet?
- Hvordan kan vi se den forskel, vi ønsker at opnå? Hvordan kan vi vise det til andre?
- Hvad vil børnene tænke om målet? Har vi spurgt dem?
- Hvordan vil børnene opleve at opnå målet? Hvad betyder det for børnemiljøet?

DELMÅL/TEGN - Hvordan kan I konkret se forandringer, der viser, at I er på vej i mål?

- Hvilken udvikling forventer vi at se undervejs? Hvilke tegn kan vi se?
- Hvordan kan vi se det? Hvordan kan vi vise det til andre?
- Hvordan kan børnene se og opleve det?

AKTIVITETER - Hvilke aktiviteter/tiltag vælger I at udføre for at indfri målet?

- Hvilken aktivitet kan være med til at indfri vores mål?
- Hvorfor er netop denne aktivitet den vi vælger at arbejde med for at forbedre børnemiljøet?
- Hænger aktiviteten godt sammen med vores mål?
- Hvad vil børnene tænke om aktiviteten? Har vi spurgt dem?

INDSATSER - Hvem udfører indsatsen?

- Hvem er ansvarlig for aktiviteten?
- Hvilket samarbejde er nødvendigt?
- Er der behov for tovholdere og hvilken rolle har de?

GRUNDLÆGGENDE FORUDSÆTNINGER – Hvilke grundlæggende forudsætninger er der for at forbedre børnemiljøet?

- Hvilke gode erfaringer bygger vi videre på?
- Hvilke særlige muligheder og potentialer er til stede?
- Er der nogle begrænsninger, der skal indtænkes?

FASE 4: Opfølgning

Efter I har udarbejdet handlingsplanen skal I tage stilling til, hvordan I vil følge op på indsatser, aktiviteter og tiltag. I praksis kan det ske ved, at I til hver aktivitet/tiltag overvejer, hvordan I vil følge op, hvornår og hvem der er ansvarlig for denne opfølgning. Den konkrete opfølgning på de enkelte opgaver skal ikke være gennemført, før I kan offentliggøre jeres børnemiljøvurdering, men I skal selvfølgelig arbejde videre med opgaverne frem mod jeres næste børnemiljøvurdering.

Refleksionsspørgsmål ifm. Opfølgning

- Har vi fået gennemført de planlagte aktiviteter?
- Hvad har fungeret godt?
- Hvad har fungeret mindre godt?
- Hvordan kan vi vurdere, at vi har nået vores mål?
- Hvad fortæller børnene?
- Hvad fortæller forældrene?
- Hvad kan vi gøre fremover for at løse opgaven bedre?
- Hvad kræver det af os?
- Hvad skal vi gøre for at fastholde den gode udvikling?
- Er der noget vi skal være opmærksomme på fremadrettet?
- Hvordan vil vi formidle vores arbejde med børnemiljøvurderingen?

Bilag 1: Inspiration til tjekliste for kortlægning af børnemiljøet

Kommer vi med metoderne samlet omkring: (tilføj gerne flere selv og vær opmærksom på om børnene påpeger andet)

Fysisk børnemiljø

- fysiske rammer indendørs
- fysiske rammer udendørs
- mulighed for bevægelse
- mulighed for fordybelse, ergonomi, pladsforhold
- hygiejne/rengøring
- støj
- lys
- sikkerhedsmæssige forhold, der tilgodeser alle børn i tilbuddet

Psykisk børnemiljø

- hvordan børnene trives med hinanden
- hvordan børnene trives med de voksne (omsorg, tryghed, tillid)
- positiv og konstruktiv gruppedynamik uden udelukkelse fra fællesskabet.
- børnefællesskaber (oplever børnene at have kammerater)
- medbestemmelse

Det æstetiske børnemiljø

- samspillet mellem omgivelserne og børnenes sanser i dagligdagen.
- oplever børnene dagtilbuddet som et rart/behageligt sted at være (fx varme, kulde mv.)
- oplever børnene stedet som inspirerende, motiverende, udfordrende
- udsmykning af bygninger, rum og legesteder, der kan indvirke på børns fantasi, udvikling, oplevelser og handlinger (fx væg, gulv, rum, farver, materialer, legetøj osv.)

Bilag 2: Inspiration til jeres børnemiljøvurdering med udgangspunkt i pejlemærkerne

Her får I inspiration til, hvordan I kan få børnenes stemme i spil ift. målsætninger ved pejlemærkerne, når I laver jeres børnemiljøvurdering. Inspirationen er række spørgsmål, som I kan bruge til interview, spørgeskema eller en tegneprocess. I kan udvælge de spørgsmål, der er relevante til den målgruppe, I har aftalt for jeres undersøgelse i forberedelse.

Sociale relationer: Barn- Voksen

- Hvad er en god voksen?
- Har du en god voksenkontakt?
- Kan du tale med en voksen, når du er ked af det?
- Hvordan får du hjælp, når du har for det?
- Hvad gør de voksne, der gør dig glad?

Inklusion / Fællesskaber

- Bliver I hørt i forhold de aktiviteter, der er i FI? - hvordan?
- Er der altid noget du kan lave sammen med nogen andre?
- Hvem hjælper dig ved konflikter?
- Hvad er en god ven?
- Har du en god ven? Er der nogen der er meget alene?
- Hvad laver du sammen med dine bedste venner?
- Hvad gør du når du er en god ven?

Sprog

- Hvad betyder det, at man taler pænt til hinanden?
- Hvordan synes du børn/børn taler pænt til hinanden?
- Hvordan synes du voksne/børn taler pænt til hinanden?
- Er du med til at bestemme hvad der foregår i fritten?
- Kan du have svært ved at udtrykke din mening eller dine ønsker?
- Oplever du, at børn og voksne lytter til hinanden?

Sammenhæng – også i overgange

- Besøgte du fritidsinstitutionen/KKFO'en med dine børnehaver?
- Kendte du nogle af pædagogerne fra fritidsinstitutionen/KKFO'en i forvejen?
- Kunne du mærke, at de kendte dig?
- Har du oplevet at besøge fritidsinstitutionen/KKFO'en med skolen?
- Er du glad for, at pædagogerne fra fritidsinstitutionen/KKFO'en er med i skolen?

Forældresamarbejde

- Oplever du, at dine pædagoger og forældre taler med hinanden?
- Kan du lide, når dine forældre kommer i fritidsinstitutionen/KKFO'en?
- Tror du, at dine forældre kan lide det?
- Deltager du sammen med dine forældre til arrangementer i fritidsinstitutionen/KKFO'en?
- Taler I om det, du laver i fritidsinstitutionen/KKFO'en derhjemme

Bilag 3: Henvisninger

Find også uddybende inspiration på:

<http://dcum.dk/love-regler-og-anvisninger/dcum-vejledning-boernemiljoe>

<http://dcum.dk/anbefalinger-til-den-gode-boernemiljoeundersoegelse>

Bilag 4: Forandringsmodel

OBS!

Modellen udfyldes baglæns

Formål:

Ifølge dagtilbudslovens § 46 skal alle fritidsinstitutioner/KKFO'er udarbejde en skriftlig børnemiljøvurdering, som indeholder en kortlægning af fritidshjemmets fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø. Børnemiljøvurderingen skal beskrive eventuelle børnemiljøproblemer og indeholde handlingsplaner herfor.

Udfordringer:

Her beskrives Fase 2: Vurdering og beskrivelse

